

Martin Crimp: Cyrano z Bergeracu

Pracovní list

1 Jaký pocit v tobě převládá po zhlédnutí inscenace?

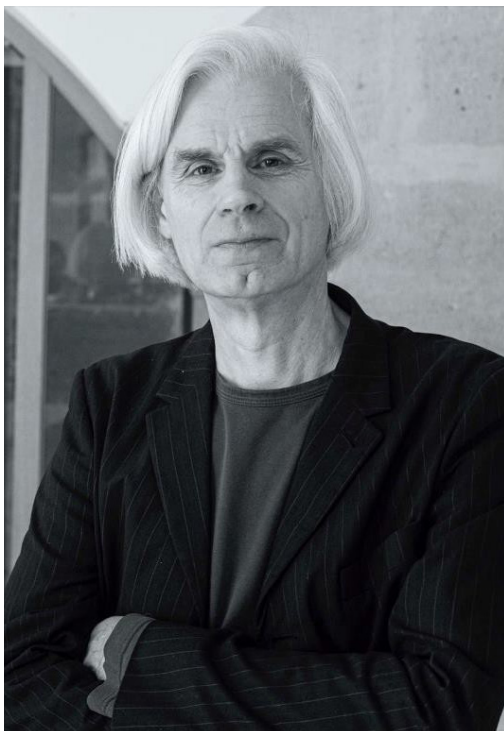
2 Jak bys popsal/a atmosféru celé inscenace?

3 Zkus vypsát témata obsažená v inscenaci, díky kterým je hra stále aktuální.

4 Může se ti hodit:

KDO JSOU MARTIN CRIMP A EDMOND ROSTAND?

Drama *Cyrano z Bergeracu* patří mezi klasická díla. Edmond Rostand jej napsal v roce 1897. Martin Crimp vytvořil adaptaci roku 2019. Pojd' se krátce seznámit s jejich životy a přístupy k tvorbě.

MARTIN CRIMP (* 1956)

- ☛ Jedna z nejvýraznějších osobností zralé generace britských autorů.
- ☛ V 80. letech minulého století se přidal k začínající vlně **IN-YER-FACE DRAMATIKY** (jinak řečeno **COOLNESS DRAMATIKY**), která se vyznačovala provokativností, vulgárními projevy a kontroverzními tématy.
- ☛ V devadesátých letech se od této vlny odkloňuje a vytváří svůj vlastní styl, pro který je typický nelineární způsob výstavby děje, opakování scén z různých úhlů pohledu, neexistence jasně vymezených postav a častý experiment s žánrem.
- ☛ Vedle autorských her se věnuje překladům, které se vyznačují volným přístupem k originálu – výsledný text se od originálu značně liší a hodně jeho překladů je proto označeno za adaptaci.
- ☛ **AUTORSKÉ HRY:** *Story* (1993), *Pokusy o její život* (1997), *Venkov* (2000), *Ani jeden z těchto lidí* (2022)

- ☛ **PŘEKLADY A ADAPTACE:** *Misanthrop* (1996), *Krutý a něžný – moderní překlad Sofoklových Trachíňanek*, (2004), *Cyrano z Bergeracu* (2019)

EDMOND ROSTAND (1868–1918)

- ☛ francouzský básník a dramatik
- ☛ Pocházel z bohaté rodiny, díky čemuž se mohl věnovat studiím a literární tvorbě.
- ☛ Svou tvorbou se řadí k epoše novoromantismu, což byl umělecký směr druhé poloviny 19. století, který se navracel k romantismu.
- ☛ Svá nejvýznamnější díla napsal v letech 1890–1898. Na začátku 20. století se díky své tvorbě stal členem Francouzské akademie věd.
- ☛ Zemřel na španělskou chřipku v roce 1918.
- ☛ **DÍLO:** *Romantikové* (1894), *Cyrano z Bergeracu* (1897), *Princezna Lointaine* (1895), *Samaritánka* (1900), *Orlík* (1900), *Chantecler* (1907)

5 Proslulá pasáž, která začíná slovy „Svůj širák odhazuji v dál...“ se v Crimpově adaptaci neobjevuje. Dokážete odhadnout, kde se původně ve hře nacházela?

a) Na závěr, když Cyrano umírá.

b) Když se Cyrano pere s Valvertem po divadelním výstupu Montfleuryho.

c) Když Cyrano vyjadřuje Roxaně lásku, zatímco ona si myslí, že s ní mluví Kristián.

Pro srovnání a pomoc ke správné odpovědi přikládáme obě ukázky:

ROSTANDŮV CYRANO:

Svůj širák odhazuji v dále
a s grácií. Tam leží on.
Odkládám svůj plášť opršalý,
sepnutý párem zašlých spon,
a tasím kord. Jen žádný shon,
hned v úvodu boj nerozhodnu,
pointa je mi nad zákon:
na konci poslání vás bodnu!
Račte mi sdělit, co vás pálí,
ať dám své zbrani správný sklon:
krk, žebra, ledví, kůže, svaly?
Napíchnu vás jak makarón!
Můj kord by s chutí změnil tón,
po dobrém se s ním nedohodnu,
ať chvílku počká fanfarón,
na konci poslání vás bodnu!

CRIMPŮV CYRANO:

Tak tedy do střehu,
má čepel se jen blyští
a proseká mi cestu ke slávě
sixte, quarte, septime, octave.
Tempo! Vmyk! Balestra! Páni!
Smekám! Tady jde o život! (...)
Ještě dvě strofy a pak třeště se –
dám očividný bod! (...)
Já toho navoněnce
zavčas jsem varoval,
že před mým kordem
ni noc ho neschová.
Útok. Finta. A znovu výpad zkusím,
byť do neznámých vod,
nakonec stejně připíšu si
očividný bod.

6 Cyrano v podání Edmonda Rostanda se dá charakterizovat jako čestný a statečný muž, který je důvtipný a má velké nadání pro psaní. Má však velký nos, kvůli kterému není úplně krásný. Jaké shledáváš odlišnosti a podobnosti mezi Rostandovým Cyranem a Cyranem od Martina Crimpa v inscenaci Slováckého divadla?

Podobnosti:

Odlišnosti:

Jak vnímá Cyrana režisér Dodo Gombár?

„Cyrano 21. století není postavou zcela kladnou, jsou v něm zákoutí a zákruty komplikované lidské povahy a nevyzpytatelného lidského údělu. Vidíme před sebou muže středních let, ve kterém je skryta hluboká bolest.“

7 Může se ti hodit:

KDO BYL VLASTNĚ CYRANO?

HECTOR-SAVINIEN DE CYRANO (1619–1655)

- Literát a šermíř, voják v gaskoňské společnosti královských kadetů, který žil v době, kdy se Evropa zmítala ve válečném běsnění katolíků s protestanty.
- Jedna z nejoriginálnějších renesančních osobností, kterou známe hlavně díky Edmondovi Rostandovi, který jej vzal jako předobraz pro Cyrana z Bergeracu.
- Vedle prózy psal s oblibou i milostnou poezii. Mezi jeho díla patří například Napálený školomet (1645), či dva fantasticko-utopistické cestopisy Cesta na měsíc (1649) a Cesta do Sluneční říše (1650).
- Zemřel, když na něj spadl padající trám střechy, zda šlo o nešťastnou náhodu nebo vraždu se neví.

SITUACE V DRAMATU INSPIROVANÉ JEHO REÁLNÝM ŽIVOTEM:

- Souboj u brány Nesle, kde Cyrano zvítězil nad stovkou rváčů, když bránil přítele básníka.
- Hector-Savinien de Cyrano také svérázně obdivoval divadelní umění stejně jako ten Rostandův/Crimpův. Dokonce i pohrozil smrtí herci Montfleurymu. Nařídil mu, ať opustí jeviště, protože svou neohrabaností uráží estetické citění diváků.
- V inscenaci se zmiňuje jeho dílo Cesta na měsíc.
- **MALÁ ODLIŠNOST:** Cyrano, jak ho známe z proslulého dramatu, miluje Roxanu, v reálném životě se o jeho milostném životě neví mnoho, ale spekuluje se o jeho homosexualitě.

8 Vrátime se k inscenaci Slováckého divadla. Dokážeš popsat pár slovy vztahy hlavních postav? Zkus si vzpomenout na vše, co se dalo z děje vyčíst – jak dlouho se znají, zda mají společnou minulost, mají k sobě blízko, ...?

CYRANO - LE BRET

ROXANA - CYRANO

LEJLA - ROXANA

KRISTIÁN - CYRANO

KRISTIÁN - ROXANA

DE GUICHE - ROXANA

LIGNIÈRE - CYRANO

DE GUICHE - CYRANO

ZAJÍMAVOST: V původní Rostandově předloze není postava Lejly Ragueneau. Původně je to muž. Co se týče ženských hrdinek, i Roxaně dává Crimp ve své adaptaci mnohem větší prostor pro vyjádření.

- 9 Se kterou postavou jsi se nejvíc ztotožnil/a a proč?
- 10 Která postava ti byla naopak nejvíc vzdálená a proč?
- 11 Velmi výraznou složkou inscenace je hudba. Dokonce i píseň We Fall, kterou zpívá Lejla uprostřed bojiště, je autorská. Napsali ji Robin Schenk a režisér Dodo Gombár. Jak na tebe hudba působila? Jak jsi ji vnímal/a?
- 12 Dalším výrazným prvkem byla i scénografie Evy Jiřikové. Jak bys scénu a kostýmy popsal někomu, kdo inscenaci neviděl?
- 13 Je něco, co by sis chtěl/a o tomto konkrétním zpracování Cyrana z Bergeracu, zapamatovat? Zde je prostor pro tvou vzpomínku: